

Zahrada k sežrání

Na první pohled může **PERMAKULTURA** působit jako velký nepořádek. Na druhý pohled tu všechno má dokonale promyšlené místo. A může to být i docela estetické.

KLÁRA KUBÍČKOVÁ

Permakultuře se někdy říká líné zahradničení. Připomíná totiž divočinu za plotem.

„Ale není to tak, že by člověk na permakulturní zahradě nic nedělal. To je mýtus. My jen využíváme toho, že se spoustou věcí si příroda poradí sama,“ říká Čestmír Holuša, který mě bere na okružní cestu od plotu k plotu po okraji Brna.

Zahrada, kde se všechno dá nějak zužitkovat, aniž by se člověk musel kdovíjak dřít s pletím, to je sen. Takle patří k Lipce, což je zařízení, které se soustředí na environmentální vzdělávání. A sídlí v Rozmarýnové ulici.

Jak příznačné.

Čekala jsem džungli, ale našla jsem důmyslně poskládané zahrádní koutky, stavbičky, udělatka a zlepšovátka, jež dohromady s vyvýšenými záhony, bylinkovou spirálou, králíčími norami,

kompostovacími záchody a kuriózními venkovními sprchami tvoří fascinující oázu. Všechno tu má svůj smysl. Příroda netrpí zbytečně drastickými zásahy a zahrádníkům se odměňuje.

Bylinkové bujení

Hned u kompostu se dívím – házet slupky na jednu hromadu a lákat tam žížaly je jedna věc, tady ale mají kromě klasického kompostu ještě vylepšení: ve staré vaně pobité sešlapanými parketami a opatřené starými uchy z hrnce (protože všechno se dá nějak zrecyklovat) jsou dvě dirkované kovové přepážky. Doprostřed mezi ně se sype bioodpad z kuchyně.

V hlíně v obou okrajových částech žijí žížaly. Ty si prolézají sem a tam, ze slupek vyrábějí kompost, obohacují jím zeminu po stranách – a z té pak nahoře rostou, vlastně spíš bují bylinky.

Podobně vylepšené je tu kdeco: ve sluneční sušičce, dřevěné bed-

ně se šuplíčky opatřené oknem s černou výstelkou, jež pohlcuje sluneční svit a hřeje tak i přes noc, se suší ostružiny, kopřivy a křížaly. Hned vedle je mraveniště, jak té hromadě větví místní přezdívali. „Děti si rády staví bunkry a tohle je vlastně předchystaný bunkr, který má uvnitř dřevěnou konstrukci vyztužené chodbičky. Na něj pak na hromadu házíme všechny větve, které se po zahradě najdou, a ony si pomalu sedají a tlejí,“ vysvětluje další místní „zahrádkářka“ Dana Kellnerová.

Hmyzí domečky

Z hromad starého dřeva, větví, listů a kůry se také dělají vyvýšené záhony, stačí dřevo narovnané do ohrádky prosypat zeminou a kompostem. „Vyvýšené záhony jsou zrovna jedna z permakulturních věcí, které se už dostaly do klasických zahrad. Podobně jako třeba hmyzí domečky,“ doplňuje Holuša.

Hmyzí domečky? To jsou krabičky složené z šišek, dutých cihel, slámových smotků, dutých stébel, krátkých dřevek či provrtaných kmínků. To, co si hmyz v přírodě běžně sám vybírá k úkrytu, je tady sestavené do jednoho domečku. „Některé hmyzí druhy plní v zahradě

funkci predátorů, jiné kypří půdu, další opylují. Abychom nemuseli likvidovat takzvané škůdce – i když něco jako škůdce běžně v přírodě neexistuje, každý živočich má svoji roli – chemickými postřiky, lákáme na pozemek jejich nepřátele,“ dodává Holuša.

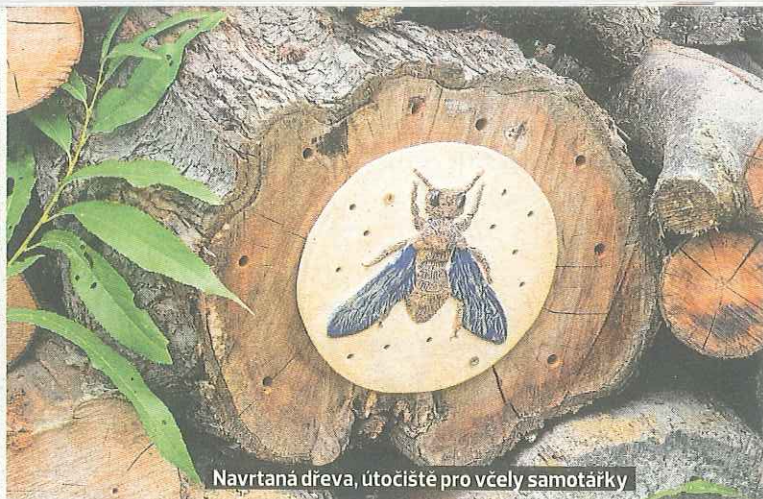
Tedy nejen hmyz – na permakulturní zahradě žijí hadi, ježci, hlodavci, žáby a čolci. A taky spousta motýlů, i když už je říjen. Láká je sem krásně kvetoucí budleja neboli komule Davidova. Stejně jako spousta dalších druhů dřevin, i ten je sem vysazený záměrně – jeho úlohou není jen krásit, jak to obvykle dlouhokvetoucí keře na zahradě dělají, ale také krmit nektarem hmyz až do chladných podzimních dní.

Na spirálovitém záhonu vedle rostou rajčata, obří mangold, brutnák a rukola, vedlejšímu záhonu zase říkají sluneční past – je otočený a vysvážený na jih tak, aby zachytával co nejvíc tepla. „Tady se dají v létě pěstovat i melouny,“ směje se Kellnerová.

Podobně chytře je vymyšlený vyvýšený záhon na druhé straně cesty – po stranách je obložený kameny, které drží teplo. Nejde jen o to, aby zahřívaly zeminu, ze které i teď v říjnu rostou a stále kvetou a zrají měsíční jahody,

Mraveniště: děti mají prolézačku a zahradník odkládá větvi

Navrtná dřeva, útočiště pro včely samotárky

přes sluncem vyhřáté kameny se ani v chladnějších letních nocích nedostanou nahoru k zelenině slímáci.

Kurníkšopa

Teď už je po sezoně, přesto takhle zahrada pořád rodí, ostatně jejím hlavním smyslem je to, že je jedlá. Kromě běžných švestek a jablek se dají sklízet maliny nebo jedlé jeřabiny, zvláštní druh šťavnatých šípků, polníček, cukety, dýně nebo desítky bylinek. Rostou na pověstné bylinkové spirále – dole u mokřiny, z níž spirála vychází, ty vodomilné, nahoře nad třímetrovým

„šnekem“ suchomilný rozmarýn, levandule nebo šalvěj.

Střechy na zahradních stavbách tu mají zelené, tráva totiž pohlcuje teplo, takže uvnitř není v létě takové horko. Kromě kompostovacích zahradních záchodů tu mají třeba i kurníkšopa. „Z jedné strany je kurník pro slepice hedvábničky a kachny, které si pochutnávají na slimácích, z druhé je sklad nářadí, na východní straně králíkárny, na jižní skleník. Nahoře na půdičce skladujeme seno a slámu. Stavba je hrázdná se stěnami z nepálených cihel,“ poplácává svépomocí vyrobený domek Dana Kellnerová.

Dlouho prý nevěděli, jak stavbě říkat – a pojmenování kurníkšopa se vlastně hodí.

Sousedské zahradničení

Permakulturní zahradničení samozřejmě není jen samá radost. Hodně věcí se lidé kolem permakultury teprve učí, generace zvyklé kultivovat, orat, plít a hlídat jednodruhovou skladbu na přesně rozměřených záhonech mají pořád tendenci přírodě „pomáhat“.

„Přilíši jsme nezvládli skleník. Měl díky sklonu stěn zahřívát rostliny i v prosinci, jenomže nám nedošlo, že přes les na blízkém kopci sem to slunce vlastně

v zimě nedosáhne. A tak ho využíváme jako sklad,“ říká Holuša.

Ptám se na vztahy se sousedy. Vedle permakulturní zahrady Rozmarýnku totiž stojí okrasná zahrada naprosto opačného typu. „Necháváme kolem plotu metr vysekaného trávníku, abychom sousedům nezasahovali do jejich zahradničení,“ popisuje Kellnerová.

Džungle se nekonala. Spíš okouzlení zahradou, kde se na zemi klidně povahuje barevné listí, nikdo se netrápí tím, že mu přerostl trávník, a z každého stromu, keře a kytky se tady dá něco utrhnout a sníst.

klara.kubickova@mfdnes.cz

Foto: Tomáš Hejlek

INZERCE

Najděte si nejvýhodnější dovolenou na trhu

Vybírejte ze široké nabídky od více než 150 cestovních kancelář

dovolená
IDNES.cz
TADY ZAČÍNÁ VAŠE DOVOLENÁ

LUDOR

Itálie 34 690 Kč
Toskánsko

termín: 8 dní od 31.10. do 7.11.2015
bez dopravy a stravy / usedlost

Čedok

Německo 7 630 Kč
Bavorské Alpy, Inzell

termín: 8 dní od 27.10. do 3.11.2015
bez dopravy / snídaně / penzion

FISCHER

SAE 39 190 Kč
Ras Al Khaimah

termín: 8 dní od 26.10. do 2.11.2015
letecky z Prahy / all inclusive / hotel

DELUXEA

Filipíny 57 120 Kč
Bohol, Panglao Island

termín: 8 dní od 12.12. do 21.12.2015
letecky z Prahy / snídaně / hotel

www.dovolenaidnes.cz